
Pero Aračić - Ivo Džinić

ŽUPNI URED KAO MJESTO PASTORALNIH SUSRETA

Prof. dr. sc. Pero Aračić, KBF u Đakovu

Dr. sc. Ivo Džinić, KBF u Đakovu

UDK: 253/259

Pregledni rad

Tematika koja se u ovom prilogu obrađuje nije ni u domaćoj ni nešto posebno u stranoj literaturi obrađivana, a vrlo je složena i zahtijeva daljnju obradu. Ovdje se, uz neke vrlo poopćene napomene o župnom uredu, nastoji posebno promatrati njegova pastoralna zadaća i s tim povezane mogućnosti. Sve one proizlaze iz dimenzija utemeljenja župnog ureda, o kojima se u prilogu također govori. Najprisutniji oblik između svih pastoralnih mogućnosti s obzirom na župni ured jest pastoral razgovora i dušobrižničkog praćenja i savjetovanja vjernika. U prilogu se navode i neke važne pretpostavke za što kvalitetnije vođenje jednog takvog razgovora, kao i neke od pretpostavki za kvalitetno izvršavanje pastoralne dimenzije župnog ureda općenito. Predstavljeni su i rezultati jednog istraživanja koji govore o (ne)poželjnosti svećenika kao sugovornika, što je često suprotno percepciji pastoralnih djelatnika u tom kontekstu. Autori su mišljenja da upravo nastojanje oko ispunjavanja barem dijela spomenutih pretpostavki može stvar u tom smislu značajno promijeniti.

Ključne riječi: *župni ured, župnik, djelatnici u župnom uredu, okazionalni susreti, pastoral razgovora, sugovornik.*

* * *

Uvod

Postoje teme koje se naoko čine jasnima i jednostavnima, ali kad ih se želi dobro formulirati, onda se tek pokaže sva njihova slojevitost, a i poteškoća ako se nešto kvalitetno želi o tome progovoriti. Nešto slično kao sa studentskim gradivom, kada se najtežim čini upravo ono što je po sebi razumljivo i jasno.

U ovoj je temi, osim rečenog, dodatna teškoća i vrlo oskudna literatura, odnosno gotovo nepostojeća na hrvatskom jeziku, za što

su u velikoj mjeri zasigurno „zaslužni“ i naši pastoralisti koji, nažalost, nisu problematizirali ovu temu i pojave s njom povezane. Što se tiče strane literature, ona, iako također oskudna, govori u svom kontekstu, te je teško zaključiti da je iz njihova vidika nešto za nas moguće i poželjno.¹ Ono što se može uočiti jest da nema ni istraživanja ni problemskog pisanja koje bi upozorilo na osnovne probleme i pojave upravo na ovoj liniji crkvenog službenika (prezbitera kao župnika) i zajednice, odnosno ukupnog stila ponašanja i komuniciranja. Moramo odmah napomenuti kako se kod nas vrlo teško pristaje na istraživanje o svećenicima. Nešto se pokušalo, ali samo u dvije biskupije, međunarodnim istraživanjem „Svećenik 2000“ (Priester 2000 – Istraživanje provedeno u Zagrebu i Đakovu), čiju se daljnju obradu nije dopustilo. Prezbitersko je vijeće Zagrebačke nadbiskupije tek 2007. godine reflektiralo nad tim podacima. A istraživanje bi dobro došlo, jer nismo svjesni kako nas prosječan čovjek doživljava, što ćemo danas zaobilaznim putem ipak pokazati, zahvaljujući jednom istraživanju iz Splita.

Na početku samo jedna kratka, ali važna napomena: sve što će biti rečeno nisu nikako tvrdnje za ovu sredinu i ovaj cijenjeni prezbiterij koji, uostalom, slabo i poznajemo. Tako, ako netko želi tumačiti naše asocijacije, onda to može činiti u odnosu na biskupiju iz koje dolazimo.

1. Opće napomene o župnom uredu

U ovom izlaganju ne možemo detaljno obrađivati teme poput urednog vođenja i održavanja službenih knjiga, tehničke opremljenosti župnog ureda, uređenosti njegovog prostora, namještaja, broja zaposlenih soba i njihova profila, postojanja župne čitaonice ili sale

---

1 Ovdje spominjemo nešto korisne literature na hrvatskom jeziku s obzirom na ovu temu: ARAČIĆ, Pero – DŽINIĆ, Ivo, *Poželjni sugovornici u životnim pitanjima i teškoćama*, u: ČOVO, Ante – MIHALJ, Dijana (ur.), *Muško i žensko stvori ih. Žene i muškarci u življenju i u službi Božjeg poslanja*. Zbornik radova, Split, 2008., str. 217-241; BRKAN, Jure, *Župa u zakonodavstvu Katoličke crkve*, Služba Božja, Split, 2004.; ŠETKA, Milan, *Vođenje župskog ureda*, Makarska, 1967.; ŠKREBLIN, Ivan, *Župničke uredske dužnosti*, Zagreb, 1962. (2. izd.). Od strane literature ukazujemo na *Lebendige Seelsorge*, 38 (1987.) 6, i *Anzeiger für die Seelsorge. Zeitschrift für Pastoral und Gemeindepraxis*, 114 (2005.) 4, koji su u cijelosti posvećeni temi župnog ureda.

za susrete. No čisto radi jasnoće onoga što ćemo u daljnjem tekstu govoriti potrebno je neke od tih tema ukratko dotaknuti.

1. 1. Pristupačnost župnog ureda

Različite župe imaju na različitom mjestu i župne urede. Negdje su smješteni u samoj župnoj kući gdje i svećenik živi, negdje su smješteni u zasebnoj zgradi ili pastoralnom centru jedne župne zajednice, ili pak negdje drugdje odvojeno od kuće ili stana gdje župnik boravi. U problematiku prikladnosti toga definitivno ne želimo ulaziti. No htjeli bismo spomenuti općenito problematiku župne kuće i njezine (ne)pristupačnosti javnosti. Skoro da tu susrećemo dva ekstrema. Jedan je da uopće nema slobodnog pristupa u tu kuću, odnosno jako teško, poput neke u sebi zatvorene utvrde, pri čemu onda i župni ured gubi tako potrebnu dimenziju pristupačnosti i otvorenosti za posjetitelje. S druge strane, župna kuća može postati i previše otvorena javnosti, u smislu da svatko može ući gdje želi, pa je u tom smislu čak i župnikova spavaća soba dosta pristupačna. Neki će u tom kontekstu govoriti o transparentnosti župnoga doma, odnosno otkrivanju života pojedinca (u ovom slučaju župnika) javnom pogledu.² To podsjeća na *bretonovsku* želju življenja u staklenoj kući svima na oku. U tom bismo kontekstu željeli spomenuti onu tako duboku istinu, koju je budućim svećenicima znao naglašavati pokojni đakovački i srijemski biskup Stjepan Bäuerlein, kako je u kući važno imati jedan prostor u kojem će se svećenik ugodno osjećati i u koji će, kad god to može, rado zalaziti. Zsigurno ćemo se s tom konstatacijom svi složiti.

U svakom slučaju smatramo kako je važno da župni ured bude i fizički i duhovno pristupačan. S obzirom na ovu prvu pristupačnost, jasno je kako bi bilo idealno da se ured nalazi u prizemlju, te da je pritom i dobro označen, kako bi ga se lakše moglo pronaći, te da ima prikladno uređen pretprostor kao čekaonicu. Osim toga, potrebna je i ona druga privlačnost, u smislu radosnog zalaženja brojnih ljudi bez straha ili bilo kojeg drugog oblika neugodnosti.

² Tako jednostavno definira transparentnost Milan KUNDERA u: *Umjetnost romana*, Kika graf, Zagreb, 2002., str. 134.

1. 2. Opremljenost župnog ureda

Kako bi se posjetitelji u župnom uredu ugodno osjećali, važna je i kvaliteta i ukus njegove opremljenosti i uređenosti. Ona treba biti doista primjerena jednom *župnom* uredu. Župni ured koji je neukusno uređen već na prvi pogled i bez riječi predočava mnogim posjetiteljima određenu sliku cijele Crkve.³ Mogli bismo samo u jednom segmentu, možda pomalo i karikirano, spomenuti mogućnost da netko tko je već kod ulaznih vrata zahvaćen zadahom i općenito atmosferom ustajalosti i učmalosti, teško može očekivati da će pronaći primjerene odgovore na njegove suvremene probleme i poteškoće.⁴ Važno je biti svjestan činjenice da su danas veći zahtjevi s obzirom na estetiku negoli je to prije bilo, te da na to, naravno koliko to materijalne mogućnosti dopuštaju, treba primjereno i odgovoriti. U tom kontekstu napominjemo i potrebu modernije opremljenosti župnog ureda, pod čime, između ostaloga, podrazumijevamo i onu tehničku opremljenost.

1. 3. Radno vrijeme župnog ureda

Ukazujemo ovdje i na poteškoće oko radnog vremena, a pri tom smo uvjereni da svi nastojite izaći ljudima u susret, najčešće i na „uštrb“ vlastitog slobodnog vremena. Slobodni smo ovdje ipak spomenuti da je važno, makar jedan dan u tjednu, župni ured držati dulje otvorenim, možda čak i navečer, kako bi i oni koji rade imali prilike susresti se sa svojim župnikom, pa makar samo i povremeno, konkretno u slučaju neke potrebe bilo administracijske ili pastoralne naravi.

Međutim ono što nam je važnije ovdje napomenuti jest ideja o nekom terminu rezerviranom isključivo za mogućnost razgovora

3 Kardinal Friederch Wetter u jednom drugom kontekstu govori o župnom uredu kao *vizitkarti* jedne župne zajednice, u: JÜRGENS, Ulrike, *Am Lebensort der Menschen. Pfarrbüros für die Kirche am Ort unverzichtbar*, u: *Anzeiger für die Seelsorge. Zeitschrift für Pastoral und Gemeindepraxis*, 4 (2005.), str. 11. Smatramo da se ta karakteristika jednog župnog ureda može i u ovom smislu, koji ovdje opisujemo, jako dobro primijeniti.

4 Usp. SCHWIKART, Georg, *Nahstelle zwischen Kirche und Welt*, u: *Isto*, str. 6.

sa župnikom ili drugim pastoralnim djelatnikom, a koji bi trebao, po mogućnosti, biti stalan i kao takav poznat svim članovima jedne župne zajednice. Takav jedan termin prigode za razgovor sa župnikom trebao bi biti vidljiv i na oglasnoj ploči župnog ureda ili naznačen uz radno vrijeme istoga.

Svi ti zahtjevi za određenom profesionalizacijom župnog ureda ne znače nikakav perfekcionizam nego *posadašljenje* evanđelja treba i nove metode, a da bi se one mogle i primijeniti, potrebno je za to i dobre volje i znanja i sposobnosti, ali naravno i sredstava.⁵ Ukoliko ovdje promatramo i promišljamo o župnom uredu kao mjestu brojnih pastoralnih susreta i mogućnosti, jasno je kako je i u tom kontekstu potrebno govoriti o određenoj vrsti *posadašjenja*.

2. Dimenzije postojanja ustanove župnog ureda

Već iz ovih najopćenitijih napomena o župnom uredu možemo uočiti neke dimenzije njegova postojanja. Na prvi pogled svaki „ured“ budi različite predodžbe, često i one manje simpatične, jer tamo valja čekati na red, možda doživjeti hladnu bezosjećajnost birokracije, iskusiti i neželjene prigovore, ili čak aroganciju i slično. Kada je konkretno riječ o župnom uredu, takvi osjećaji često prate i mnoštvo vjernika koji nisu stekli drugačiju naviku odlaženja u župni ured, osim kada je to nužno potrebno radi nekakva dokumenta ili neke druge usluge pastoralne naravi. Među takvima su često i dobri vjernici koji svoju vjeru doista nastoje živjeti i u crkvenom smislu.

Neugoda pojavljivanja u župnom uredu time je još veća, ukoliko netko osjeća da nije baš vjernik kakvog se očekuje s obzirom na vjersku praksu. Kada se tome pridodaju još i financijski aspekti, odnosno nepridonošenje za crkvene potrebe u smislu crkvene zapovijedi, odlazak u župni ured može za neke značiti i nemale traume. U svemu tome nezaobilazna je i osobnost župnika, odnosno percepcija i doživljaj vjernika u odnosu na njega. Neki su župnici, naime, skloni ideji da se u župnom uredu stvari odnose isključivo na administraciju, konkretno u ovom slučaju na onu crkvenu, pa to treba pravedno i

5 SCHWIKART, Georg, *Nahtstelle zwischen Kirche und Welt*, u: *Isto*, str. 8.

korektno obavljati, ne uzimajući ozbiljno u obzir da je i taj administrativni vid ipak u pastoralnoj funkciji i da župni ured kao takav ima mnoštvo dimenzija, od kojih neke valja izdvojiti.

2. 1. Prostor ljudskih susreta

Svaki prezbiter i župnik najbolje zna kakvi sve profili ljudi prodefiliraju kroz naše župne urede. Od onih koji su stvarni vjernici i dobronamjernici do onih koji su vjerski tanki i udaljeni od crkvene zajednice, od onih koji iz vjere i osobnog uvjerenja traže neki sakrament do onih koji to žele iz puke tradicije ili vrlo nejasnih motiva, od onih koji trebaju neki dokument do onih koji bi možda bili sretni da susretnu dobrog sugovornika kako bi započeli razgovor o temama koje ih tište. Upravo zbog te šarolikosti ljudskih i vjerničkih osobnosti nije ni prezbiteru, odnosno župniku, uvijek lako postaviti se uvijek primjereno pojedinoj osobi. Doista je ponekad pravo umijeće osjetiti kakva je konkretna osoba koja nam dolazi u župni ured, odnosno tko nam je sugovornik, te kako započeti razgovor s tom osobom. O nekim idejama bit će govora nešto kasnije.

U svakom slučaju, jasno je da je župni ured važan i relativno učestao prostor pastoralnih susreta s najrazličitijim profilima naših vjernika. U tom smislu župni ured treba promatrati i kroz prizmu njegovih mogućnosti u službi (re)evangelizacije. Osim onih redovitih pastoralnih susreta u župnom uredu, bilo s najrazličitijim župnim suradnicima, bilo s određenim brojem drugih vjernika, koji nastoje sa župnikom redovito razgovarati ili se posavjetovati, takva se evangelizacijska mogućnost odnosi i na brojne tzv. okazionalne ili prigodne susrete, odnosno onda kada netko dolazi radi nekog dokumenta ili radi neke druge pastoralne potrebe ili usluge.

Naime, već smo spomenuli da u našim župnim zajednicama, pogotovo onim velikim gradskim ili prigradskim, ima popriličan broj dobrih vjernika, s kojima župnik nema često priliku osobno porazgovarati i bolje ih upoznati. I dolazak u župni ured jedna je od mogućnosti za bolje upoznavanje i ohrabrenje u nastojanju oko vjerskog života tih vjernika. Župnik ili bilo koji pastoralni djelatnik tre-

ba u tim tzv. okazionalnim susretima prepoznati evangelizacijski potencijal pogotovo kada se radi o onim osobama posjetiteljima koji ni na koji način nisu uključeni u život župne zajednice nego svoju vjeru žive s neke distance.⁶ Odvažnost i umijeće primjerenog pristupa i započinjanja razgovora s takvim osobama postaje sve veći izazov i u našoj crkvenoj zbilji. Naime, svjedoci smo iz pastoralne prakse, kako se i kod brojnih naših vjernika sve više osjeća taj rascjep između vjere iz osobnog uvjerenja i tzv. naslijeđene vjere, odnosno vjere življene iz tradicije. To za nas prezbitere u ovim trenucima tranzicije i modernizacije našega društva doista postaje sve većim izazovom, koji će sve više zahtijevati i konkretan odgovor i djelovanje. Osobni je razgovor u tom smislu od posebne važnosti.

2. 2. *Prostor izvršavanja crkvene trostruke službe*

Ovdje nije potrebno nabrajati o kojim se sve temama razgovara i što se sve traži, ali valja reći da svako ljudsko ophođenje ima dimenziju prenošenja radosne vijesti, jer se dotični namjernik susreće s osobom prezbitera i drugim suradnicima, za koje se pretpostavlja da ih je zahvatila i prožela radosna vijest o smislu života, što se komunicira i bez izričitog navještaja. Međutim, dolasci i susreti u župnom uredu otvaraju mogućnost i za izričiti *navještaj* u smislu razgovora o vjeri. Ovo je pogotovo poželjno kada se radi o osobama kod kojih se da primijetiti već spomenuti veliki procijep između stvarne vjere i vjere življene na način tradicije. Takav izričiti navještaj događa se i u katehetskim i neposrednim pripremama na neke od sakramenata, primjerice ženidbu ili razgovor s roditeljima pred krštenje djeteta ili, pak, kada je riječ o temi smrti i zagrobnog života, na što su ljudi posebno osjetljivi.

U župnom se uredu neposredno živi i ostvaruje i dimenzija *služenja*, ispunjena pažnjom i taktičnošću. Uz uobičajene obveze u uredu i dočekivanje više ili manje brojnih ljudi svaki dan, župni je ured za nemali broj osoba i mjesto gdje se nadaju konkretnoj pomoći u nekakvoj njihovoj životnoj poteškoći ili problemu. Upravo je iz

⁶ O okazionalnim razgovorima kao pastoralnoj prilici vidi: MANEFELD, Josef, *Das Kasualgespräch – eine Chance, die genützt wird?*, u: *Lebendige Seelsorge*, 38 (1987.) 6, str. 376-380.

toga jasno da se na službu župnog ureda odnosi i *diakonia*, odnosno služenje.

Ono se očituje već u samoj spremnosti da se s ljudima razgovara, da ih se saslušaju, po mogućnosti utješi i ohrabri. Upravo taj dijakonijski element posebno pridonosi razlici između župnog ureda i svakog drugog ureda.⁷ Međutim, nije rijedak slučaj da je ljudima potrebno izaći ususret i s nekom određenom materijalnom ili financijskom pomoći. Riječ može biti, primjerice, o mladim obiteljima koji nemaju novca platiti stanarinu, o majci koja na kraju mjeseca nema dovoljno novca za najosnovnije potrebe njezina djeteta, o staroj baki koja nema mogućnosti namiriti redovite pristojbe, o beskućnicima i prošnjacima i dr.

Vjerojatno takvih susreta, gdje se često radi i o sasvim nepoznatim osobama i trenucima izvan radnog vremena župnog ureda, daleko više ima u velikim gradskim sredinama i župama nego u manjim seoskim. Međutim, ono što je sasvim očito jest činjenica da župni ured, kao i osobe koje djeluju u njemu, za mnoge predstavlja moguće mjesto za konkretnu pomoć, te da mnogi to i koriste. Međutim ovdje, nažalost, treba spomenuti i svima nama dobro poznatu činjenicu kako mnogi dobrotu župnika ili drugih djelatnika ureda dobrano i iskorištavaju. No to je jednostavno tako!

Na koncu valja reći da se dijakonija u župnom uredu očituje i u uljudnom pozivu, upućivanju i davanju informacija o djelovanju župnog karitasa.

Treća dimenzija postojanja župnog ureda jest i ona *liturgijska*. Naime, svećenička služba, kao liturgijski aspekt, ostvaruje se tako što postoji osobna molitva prije dolaska u župni ured, kao i prinos i molitva poslije brojnih darovanih susreta kao zahvala. Taj je aspekt svećeničke službe tim zahtjevniji što se upravo od svećenika očekuje drugačija duhovna kondicija i drugačije pristupanje i postupanje. U tom vidu naglašeno se očekuje i da župni ured i susreti u njemu budu drugačiji od drugih ili sličnih. To ide u onu točku rada i služenja pastoralnih djelatnika koja se zove duhovnost. Ovdje valja spomenuti da je upravo ta dimenzija svećeničke službe, napose u odnosu na

⁷ Usp. BAUER, Dietmar, „Da kann jeder kommen“, *Diakonie im Pfarrbüro*, u: *Anzeiger für die Seelsorge. Zeitschrift für Pastoral und Gemeindepraxis*, 4 (2005.), str. 16.

župni ured, važna i s obzirom na ljudske granice i slabe dane ili sate svećenika, koji nije „nadčovjek“. Međutim, upravo zbog toga u njegovu životu treba biti mjesta i za poniznu ispriku u trenucima kada se na bilo koji način prijeđe granica dobrog ponašanja ili ophođenja s ljudima.

2. 3. Uporišna točka za tražitelje

Ponekad za nekoga ili nešto velimo: „Da ga nije, trebalo bi ga izmisliti.“ Uz sve nedostatke i kritičnosti, mislimo kako je dobro da moderni „lutalice“ imaju siguran prostor i uporište gdje se mogu obratiti i biti primljeni. Ovdje treba reći da bi opremljenost župnog ureda i ugođaj u njemu trebali biti izričaj osobnosti onoga ili onih koji tu dočekuju tražitelje. Naime, nerijetko se može susresti izvrsna tehnička i druga opremljenost koja je, međutim, u velikom raskoraku s ponašanjem onih koji tu rade. Već smo spomenuli da u župni ured dolaze ljudi najrazličitijih profila i osobnih ili životnih potreba. Susrećemo tu jednu jako široku lepezu isprepletenih osjećaja radosti, tuge, bespomoćnosti u najrazličitijim oblicima. Jednom riječju možemo sve te ljude okarakterizirati kao (Bogo)tražitelje, one koji traže pomoć u životnim potrebama ili pitanjima, o smislu života, o vjeri... Djelatnici župnog ureda, a napose župnik, toga trebaju biti svjesni.

3. Djelatnici u župnom uredu

3. 1. Profil djelatnika u župnom uredu

Nameće nam se i pitanje profila zaposlenih u našim župnim uredima, te kriterija njihovoga zaposlenja. Smatramo da je korektno da zaposlenici naših župnih ureda, ukoliko naravno mogućnost postoji, budu teolozi, odnosno osobe koje smo sami formirali i kojima treba omogućiti i daljnju formaciju, vezanu osobito za rad u župnom uredu. Bilo bi pametno za djelatne osobe u župnim uredima organizirati barem tzv. inicijalne tečajeve za rad u župnom uredu. Pri tome

ne mislimo samo na sposobnosti vezane uz administrativne, organizacijske i druge čisto uredske poslove nego, i posebno, na njihove pastoralne i dušobrižničke sposobnosti. Opet se vraćamo na ono da osobe različitih profila i životnih poteškoća dolaze u župni ured: mladić ili djevojka iz problematične obitelji, koji se žele prijaviti za primanje sakramenta potvrde, majka koja treba neki dokument i govori o teško bolesnom djetetu, mladi ponosni roditelji koji su došli prijaviti krštenje svojega djeteta, udovica koja je došla upisati misu o godišnjici smrti svojega muža itd. Sve su to tek neki profili osoba, koje po dolasku (kao i pri telefonskom pozivu!) u župni ured uglavnom prvi kontakt dožive s nekim od djelatnika u župnom uredu. Ove, pak, adekvatno pripremiti na što je moguće primjereniji pristup svakoj od ovih situacija, smatramo vrlo važnim izazovom. I o kvaliteti takvog jednog prvog kontakta sa župnim uredom često ovisi i opća slika Crkve, kao i daljnja povezanost s njom ili s jednom konkretnom župnom zajednicom. O tome će nešto kasnije još biti riječi.

Kvalitetan prvi kontakt i uljudnost dobar su uvod i za raspoložen razgovor sa župnikom. Mogli bismo jednostavno reći da i osoblje u župnom uredu u velikoj mjeri pridonosi razlici između *župnog* ureda od bilo kojeg drugog ureda, institucije ili službene ustanove. Zbog toga te osobe trebaju biti sposobne i raspoložene za dijalog, zračiti prijateljskim osjećajima, biti vjerodostojni.⁸ Svakako da je važna i narav same osobe, ali bi bilo vrlo poželjno omogućiti i bilo koji oblik daljnje formacije, koji bi svaka biskupija mogla organizirati i ponuditi brojnim suradnicima u župnim uredima.

3. 2. Predstavlanje župnog ureda

Kada je riječ o župnom uredu kao prostoru ljudskih susreta, a na liniji do sada rečenoga, želimo dotaknuti i kvalitetu njegova predstavlanja, te utjecaj iskustva iz jednog takvog susreta u župnom uredu na osobe posjetioce. Ovdje donosimo primjere pozitivnog i negativnog iskustva posjetilaca, odnosno predstavlanja župnog ureda.

⁸ Usp. JÜRGENS, Ulrike, *nav. dj.*, str. 13.

Primjer 1: Mladić i djevojka pred svoje vjenčanje dolaze prijaviti se u župni ured. Nisu već dugo bili u jednoj župnoj kući, uz to bili su novopridošli u gradu. Živjeli su već godinu dana skupa. Napose im radi toga nije bilo svejedno poći k župniku. Vrata im je otvorila djelatnica župnog ureda. Nakon što su sjeli i pojasnili zašto su došli, djelatnica ih je pitala gdje stanuju. Kada je uvidjela da pripadaju pod nadležnost te župne zajednice, uzela je njihove podatke. Pri tome se razvio vrlo ugodan razgovor. Tada djelatnica župnog ureda pozva župnika da dođe. Ovome se par činio vrlo zanimljivim te ih u šali zapita vole li se stvarno. Pitaio ih je odakle dolaze i, nakon što je čuo odgovor, da im do znanja kako poznaje dosta ljudi iz tih mjesta. Kad su dogovorili termin za vjenčanje i za neposrednu pripremu na isto, uputi ih na župu gdje se održava tečaj pripreme na brak i reče im vrijeme kad ovaj počinje. Opušteni i zahvalni pošli su doma. Posvjedočili su i o vrlo lijepom vjenčanju. Sve skupa, bilo je to za njih jedno vrlo pozitivno iskustvo.

Primjer 2: Suprug jedne žene umro je u bolnici. Pošla je župniku. Kada joj je djelatnica ureda otvorila vrata, rekla joj je razlog zašto je došla. Djelatnica je napomenula da župnik telefonira te da sjedne i kratko pričeka. U međuvremenu je i sama djelatnica bila vrlo zaposlena brojnim telefonskim pozivima i brojnim posjetima drugih ljudi različitih zahtjeva. Nakon četvrt sata obrati joj se djelatnica ureda s naznakom kako je imala sreće jer je župnik završio telefonski razgovor. Djelatnica je pošla u drugu sobu i vratila se sa župnikom. Župnik je udovicu pozvao u sobu za razgovore. Saslušao ju je i zaključio kako se smrt jednostavno mora prihvatiti. Dogovorili su termin ukopa i mise. Kada je pošla doma, svjedoči o osjećaju kao da je bila u bilo kojem drugom uredu. Ukop je bio također vrlo neosoban. Gospođa je jednostavno bila razočarana u svojim očekivanjima.⁹

Moglo bi se zasigurno govoriti i o drugim primjerima koji svi zajedno svjedoče koliko je važno to predstavljanje župnog ureda i

⁹ Primjeri su prilagođeni i preuzeti iz: FREY, Emanuel, *Repräsentation und Pfarramt*, u: *Lebendige Seelsorge* 38 (1987.) 6, str. 380-382, ovdje 382.

kakve sve posljedice može imati za one koji ga posjećuju. Već smo rekli da je prvi dojam vrlo važan, svejedno radi li se o „praktičnim“ vjernicima, a još više o onima koji djelomično ili vrlo slabo pripadaju župnoj zajednici. Sam (ne)ljudski pristup bilo kojeg djelatnika župnog ureda, a među njima napose župnika, već može imati teške posljedice, a pogotovo kada se radi o još radikalnijim primjerima, koji ne nedostaju ni iz naše crkvene stvarnosti. Pitanje je, primjerice, kada tako netko dođe, je li oportuno ići „pljuskama“ o nemaru, o svemu što je po sebi objektivno stvarno, ili drugačije. Isto tako valja napomenuti kako je u brojnim kontekstima potrebno misliti takoreći „na dužu stazu“. Kada je riječ, primjerice, o uskrati crkvenog pogreba, „sudbina“ pokojnika je riješena, no ostaju oni iza njega. Osobno poznajemo iskustvo onih koji su o svojem župniku mogli posvjedočiti samo jedno: „Oca nam nije htio sahraniti!“ I to ostaje kao ožiljak za cijeli život.

4. Temeljna polazišta i usmjerenja za kvalitetnije susrete¹⁰

U sljedećem dijelu izlaganja želimo malo problematizirati sposobnost pastoralnih djelatnika za kvalitetne pastoralne susrete, a koja se najsjajnije očituje u našim pastoralnim ili dušobrižničkim razgovorima. Pri tome ne želimo ulaziti u svu kompleksnost materije terapijskih razgovora i kompetencija koje se traže zajedno s potrebnim umijećima. Želimo naglasiti upravo to da redoviti ljudski život, društvene institucije, kao i *redoviti pastoral* u svojoj vjerskoj specifičnosti, imaju potrebu za kvalitetnim razgovorima i kvalitetnim sugovornicima. Naravno, u svim redovitim susretima na različitim razinama, kao i na razini redovitog crkvenog djelovanja i onim susretima i razgovorima koji su poželjni, uvijek treba imati na umu da oni imaju svoje dosege, uključujući i nužnost prepoznavanja granica, kada se mora uvidjeti potreba stručne intervencije, kao npr. u nekim specifičnim bračnim pitanjima ili kod određenih pojava u nečijoj religioznosti.

¹⁰ O tome su autori ovog teksta nešto opširnije pisali u: ČOVO, Ante – MIHALJ, Dijana (ur.), *Muško i žensko stvori ih. Žene i muškarci u življenju i u službi Božjeg poslanja*, Zbornik radova, Franjevački institut za kulturu mira, Split, 2008., str. 217-242.

Imajući ovaj stav pred očima, ovdje navodimo samo neke ideje, za koje nam se čini da ih treba ugraditi u osobno ponašanje prema sugovorniku. Iako ovi pristupi vrijede općenito, ovdje ćemo ih više upravititi prema crkvenim djelatnicima u nešto užem smislu.

4. 1. Božja skrb za svakog pojedinca

Temeljni stav prezbitera u pastoralnom susretu i religioznom razgovoru jest svijest o obdarenosti svakog čovjeka (sugovornika) Božjom brigom i pažnjom. Svaki pojedinac ima svoju osobnu povijest koja u sebi podrazumijeva i povijest s Bogom, pri čemu tu Božju brižljivost više ili manje zamjećuje u svojem postojanju. Upravo bi to trebalo biti osnovno polazište svakog crkvenog djelovanja i svakog pastoralnog djelatnika. Trajna je napast svakog crkvenog službenika zaborav o pravoj jednakosti svih vjernika „s obzirom na dostojanstvo i na djelovanje zajedničko svim vjernicima u izgradnji Kristova tijela“ (LG 32), odnosno opasnost da bilo kome pristupamo kao „predmetu“ našeg djelovanja. Upravo svijest o raznolikosti i originalnosti životnih povijesti s Bogom kao i Božje prisutnosti u onima koji ga žele kao takvog i prepoznati omogućuje crkvenom službeniku uvažavanje druge osobe u svom njezinom dostojanstvu i jedinstvenosti, te unutarnjem bogatstvu. Tako putem pomoći u otkrivanju Boga i bogatstvom njegove prisutnosti u životu sugovornika dolazi do međusobnog obogaćivanja između crkvenog djelatnika i svakog sugovornika.¹¹ Takav je pristup vrlo zahtjevan, ali jedini pravi, unatoč velikom broju susreta i razgovora, kojima su svećenici često izloženi.

---

11 Usp. ARAČIĆ, Pero – ČRPIĆ, Gordana – NIKODEM, Krunoslav, *Postkomunistički horizonti. Obrisni sustava vrijednosti i religijskih orijentacija u deset postkomunističkih zemalja*, Đakovo, 2003., 198-200.

4. 2. *Neopterećenost vremenom*

Jedan od bitnih elemenata pastoralnog djelovanja općenito, a opet napominjemo pogotovo u kontekstu pastoralnih mogućnosti u župnom uredu, jest pastoral razgovora. Mnogi autori pastoral osobnog razgovora smatraju vrlo važnim.¹² I ovaj oblik pastoralnog djelovanja, kao i svaki drugi, zahtijeva određeni napor. Posebno je problematično uz brojne obveze pronaći dovoljno vremena za svoje sugovornike. Svakako je važno da si pastoralni djelatnik, konkretno župnik, zna planirati vrijeme, što često podrazumijeva i određena ograničenja i uvažavanje vlastitih mogućnosti. Međutim, važna je svijest o središnjoj ulozi pastoralnog djelatnika i njegova poziva da dušobrižnički prati konkretne osobe.¹³ Stoga na ovom području pastoralnog rada ne treba žaliti vrijeme niti ga smatrati izgubljenim, koliko god se jedan takav razgovor ponekad činio bezuspješnim ili bez pravog učinka.

Pastoral osobnog razgovora omogućuje sugovorniku da više ili manje iscrpno opiše svoju situaciju ili potrebu radi koje je i došao razgovarati. Sama činjenica da se mogu „izreći“ i da će ih netko pažljivo slušati mnogima čini dobro. S druge strane, pastoralni djelatnik osobnom spremnošću da ih sasluša već čini veliku uslugu mnogim svojim sugovornicima i daje im do znanja da mu je stalo do njih. Pastoralni se djelatnik pri tom ne treba opterećivati pripremajući unaprijed nekakav odgovor ili zauzimajući neki vrijednosni stav, ne treba postavljati ni brojna pitanja kako sugovornik ne bi dobio dojam da prezbiter previše „istražuje“ i da mu nije istinski stalo do svojega sugovornika. Prihvaćajući ozbiljno svoje sugovornike i uzimajući ozbiljno u obzir njihovu konkretnu životnu situaciju, prezbiter svojem sugovorniku omogućava, prije svega, jedan otvoreniji i iskreniji razgovor, uočavanje vlastitih pogrešaka i kritičko sagledavanje vlastite prošlosti, te preuzimanje (makar i dijela) osobne odgovornosti. U takvom jednom razgovoru župnik posreduje brigu Crkve

12 Usp. LISS, Bernhard, *Krise – Scheidung – Neubeginn: Pastorale Erfahrungen in einer menschenfreundliche Kirche*, Echter Verlag, Würzburg, 1990.; WACHINGER, Lorenz, *Geschiedene begleiten*, Grünewald, Mainz, 1995.

13 Usp. BAUMGARTNER, Konrad – MÜLLER, Wunibald (ur.), *Handbuch für das seelsorgliche Gespräch*, Herder, Freiburg – Basel – Wien, 1990., 22-23.

i konkretne župne zajednice za svakog pojedinca, kao i želju da mu se pomogne,¹⁴ a župni ured postaje mjestom utočišta i olakšanja vlastite životne situacije.

4. 3. *Autentičnost pastoralnog djelatnika*

Bitna dimenzija kompetentnosti župnika u pastoralnom razgovoru jest i njegova iskrena osobnost i istovjetnost s onim što čini, o čemu govori i što priopćava. Riječ je, prvenstveno, o iskrenosti prema sebi, odnosno o svijesti i vlastitih slabosti, koje ni u kojem trenutku neće potiskivati niti zanemariti. Zatim je važna i iskrenost u komunikaciji, odnosno izbjegavanje bilo kakvih fasada i skrivanja iz nekakve uloge kao iza maske ili iza apstraktnih floskula u smislu „tako mi ljudi“, „a to je tako“ i sličnih. Autentičnost pastoralnog djelatnika podrazumijeva jasno izricanje vlastitog viđenja konkretne situacije sugovornika. To će onda omogućiti i veće povjerenje i iskrenost sugovornika prema pastoralnom djelatniku. Riječ je, dakle, o identitetu pastoralnog djelatnika, odnosno o autentičnosti onoga što se čini i naučava s onim što se u svojem životu doživljava i iskreno vjeruje.

4. 4. *Sposobnost empatijskog pristupa*

U pastoralu osobnog razgovora važan je i empatijski pristup,¹⁵ odnosno dobronamjerno sagledavanje druge osobe i uživljavanje u njezinu konkretnu životnu stvarnost. Upravo su blizina, uživljavanje i pozorno fokusiranje na ono što je bitno bili i temeljni elementi Isusova pastorala. U susretu s bogatim mladićem Isus svojim savjetom empatijski i sasvim ciljano pogađa u središte njegove osobnosti i želje za savršenstvom (usp. Mt 19,23). Također i ženi na Jakobovu zdencu u razgovoru dodiruje bitne trenutke njezina života, presudne za situaciju u kojoj se nalazi (usp. Iv 4,18).¹⁶ Takav Isusov primjer

14 Usp. *Isto*, str. 25.

15 Usp. BAUMGARTNER, Isidor (ur.), *Handbuch der Pastoralpsychologie*, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, 1990., 164.

16 Usp. BAUMGARTNER, Isidor, *Pastoralpsychologie*, Patmos, Düsseldorf, 1997., 538-539.

trebao bi biti trajan izazov za svakog pastoralnog djelatnika, a napose prezbitera. Njega je potrebno živjeti i ostvarivati i u župnom uredu.

4. 5. Uklanjati najčešće pogreške

Tehnička opremljenost, koja je toliko nužna i praktična, ujedno je velika opasnost za nekontroliranu uporabu, pa čak, valja otvoreno reći, i za određenu ovisnost. Npr. telefon i mobiteli, koji stalno zvone i mi u prisutnosti sugovornika odgovaramo na pozive, čak se duže zadržavamo. Možda se i ispričamo, ali to je u svakom slučaju neukusno, koliko god se to nekad činilo nevažno i bezazleno. Kada je tu naš sugovornik, onda na to vrijeme i pažnju nitko drugi više nema pravo.

Zatim opsjednutost kompjutorskim mogućnostima i što smo sve naučili, što sve možemo! Djeluje kao razgovor o markama automobila. Namećemo onaj trivijalni razgovor, koji pokazuje našu osobnu preokupaciju, pa čak i domet.

Također se može vrlo često susresti da se ne prihvaća tema koju započinje sugovornik već se odmah prebacuje na samoga sebe, svoj sebični egocentrizam tipa: „pa ni meni nije lako“, „baš sam i ja“ ili slično.

5. Svećenik – (ne)poželjan sugovornik

5.1. Duhovni vođa i savjetnik

Jedan naš teolog u svojem opsežnom djelu govori, između ostalog, i o liku svećenika danas, pri čemu govori o nekim važnijim karakteristikama današnjih svećenika.¹⁷ Između ostaloga, on govori i o svećeniku koji bi trebao biti i terapeut, odnosno duhovni vođa.¹⁸ Ta je dimenzija svećeništva itekako važna, možda pomalo i zaboravljena. Ona se u velikoj mjeri može i treba ostvarivati i u župnom uredu,

¹⁷ Riječ je o Milanu Šimunoviću, u: ISTI, *Pastoral za novo lice Crkve. Teološka promišljanja o župnoj zajednici*, KS, Zagreb, 2006., str. 369-397.

¹⁸ Usp. *Isto*, str. 379-380.

o čemu spomenuti autor nije izravno spomenuo ništa, iako pretpostavljamo da je to u svojem promišljanju vjerojatno podrazumijevao.

Kada je riječ o svećeniku kao duhovnom vođi, ili (duhovnom) terapeutu, možda nije loše ovdje nešto progovoriti o percepciji naših vjernika prema svećeniku kao sugovorniku i savjetniku u nekim životnim situacijama ili poteškoćama. Ona je, kako ćemo vidjeti iz rezultata jednoga istraživanja, uvjereni smo, drugačija od naše percepcije o poželjnosti nas svećenika kao sugovornika u važnim životnim pitanjima.

5. 2. Obraćanje svećeniku i traženje savjeta

Nekako se očekuje da bi se ljudi u životno važnim stvarima, pa onda i u vjerskim pitanjima, odnosno pitanjima o Bogu, smrti, patnji, prvenstveno obraćali svećenicima. Međutim rezultati spomenutog istraživanja pokazuju nešto sasvim drugo, odnosno da se u tim svojim problemima općenito preko 73% ispitanika nikada ne obrati svećeniku. Svećeniku se u istom kontekstu povremeno obrati 22,5%, a redovito 3,4% ispitanika. Rezultati pokazuju da se najčešće starije osobe obraćaju svećeniku, dok je on, primjerice, za oko 80% ispitanika u dobi od 18 do 45 godina nepoželjan sugovornik, jer su ovi naznačili da se u svojim životnim pitanjima i problemima nikada ne obraćaju svećeniku.

Samo je neznatno bolje kad je riječ o izrazito religioznim osobama, jer se u svojim životnim pitanjima i problemima nešto preko 26% obraća svećeniku povremeno, a tek nešto iznad 4% ispitanika redovito. Međutim možemo pretpostaviti da se ovo „povremeno“ u velikoj mjeri odnosi na one koji to savjetovanje traže u ispovijedi. Naime, kako je to već i naznačeno, kod nas je nažalost slabo, ili uopće nije, razvijen pastoral razgovora između svećenika i vjernika tražitelja izvan liturgijskih okvira, odnosno konkretno izvan ispovijedi.

Kako ovo cijenjeno slušateljstvo ne želimo zamarali brojkama i postocima, želimo ovdje samo još spomenuti kako rezultati ovog istraživanja pokazuju i da s većom naobrazbom ljudi pada i „rejting“ svećenika kao sugovornika, što je iznenađujuće i pomalo čudno. Na-

ime, ne bi li bilo logično da se fakultetski obrazovani osjećaju bližima i da se međusobno uvažavaju svatko u svome području, te da zbog toga mogu lakše i uspostaviti dijalog.

Istraživanje „Vjera i moral u Hrvatskoj“ iz 1997./1998. godine pokazalo je, između ostalog, da preko 46% ispitanika, bilo dijelom bilo u potpunosti, misli da će ga svećenik u svim potrebama moći razumjeti i pomoći mu, ukoliko mu se obrate za pomoć. Sa svećenikom bi se o istim stvarima prihvatilo posavjetovati nešto ispod 30% (29,3%) ispitanika, dok je još nešto manje (27,8%) u tome neodlučno. Upravo se iz toga može iščitati određena obveza pastoralnih djelatnika prema onima koji bi takvo jedno savjetovanje prihvatili, kao i prilika da se kvalitetnim razgovorom i moguće dobrim glasom o tome stupi u kontakt i s onima koji su se po tom pitanju izjasnili neodlučnima.

Ovo su samo neki rezultati istraživanja o svećenicima kao poželjnim sugovornicima i savjetnicima i važnim životnim pitanjima i poteškoćama.¹⁹ Ne treba ih smatrati poraznima – pitanje je uopće u kojoj mjeri mogu biti i relevantni – ali mogu biti dobar motiv da se o spomenutoj, važnoj dimenziji svećeničke službe kao terapeuta i duhovnog vođe ozbiljno promišlja i na osnovi toga i poduzme konkretne odluke. Jedna od neposrednijih mogućnosti u tom pravcu jest i služba pristupačnog, povjerljivog i autentičnog sugovornika u župnom uredu.

---

¹⁹ Rezultati naznačenog istraživanja su detaljnije predstavljani u: ČOVO, Ante i MIHALJ, Dijana (ured.), *Nav. dj.*

Zaključak

Župni ured nije samo mjesto izvršavanja administracijskih i organizacijskih poslova, važnih za život jedne župne zajednice, nego je to važno mjesto brojnih pastoralnih mogućnosti. One se u prvom redu odnose na pastoralne ili dušobrižničke razgovore koji, da bi bili što kvalitetniji, moraju poštovati neke najosnovnije norme ponašanja, a onda i pravila vođenja razgovora. Uz tu pastoralnu mogućnost župni ured omogućuje i vlastito kvalitetno predstavljanje, kao i predstavljanje jedne župne zajednice, čak i cijele Crkve. Riječ je pri tome kako o prikladnoj uređenosti i opremljenosti župnog ureda tako i o – još važnije – kvaliteti pristupanja i postupanja s osobama koje u njega zalaze. U tom su smislu kategorije poput otvorenosti, pristupačnosti, prijateljske raspoloživosti, gostoljubivosti i poštovanja od bitne važnosti.

Zasigurno će o kvaliteti službe pastoralnih djelatnika u župnom uredu ovisiti i intenzitet i kvaliteta pastoralnih razgovora i duhovnog praćenja vjernika i drugih osoba. Rezultati nekih istraživanja, koje smo ovdje djelomično predstavili, na to nas upućuju. Stoga neprestani trud oko što kvalitetnijeg djelovanja naših župnih ureda, unatoč brojnim i svakome od nas najpoznatijim poteškoćama i problemima, ostaje važnim zadatkom i trajnom brigom. To se odnosi na sve segmente postojanja i djelovanja jednog župnog ureda, a napose na onaj pastoralni.

THE CULTURE OF LIFE OF A PRIEST THE PARISH OFFICE AS A PLACE OF PASTORAL ENCOUNTER

Summary

The theme here dealt with is not a common issue in the literature, and because of its complexity demands a further research. With a very few broadly delineated issues regarding the parish office (further: Office), here we deal in particular with its pastoral ministry and the relative possibilities. These are all founded in the fundamental dimension of the Office. The most important issue is the pastoral of dialogue, the counseling of the faithful. Therefore, the article will delineate some important premises for a proficuous conversation, just as some of the preconditions for a useful accomplishment of the pastoral dimension of the Office in general.

Here we also present the results of a research dealing with the (un)wanted qualities of priest as a counselor. It shows that very often there is a great contrast with the perception of the pastoral ministers, in this context. The authors propose that the efforts regarding the accomplishment of at least some of the mentioned preconditions can make a considerable improvement in this field.

Key words: parish office, parish, occasional meeting, employees in the parish, the pastoral of dialogue, counseling, interlocutor.